I

(Ψηφίσματα, συστάσεις και γνωμοδοτήσεις)

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

της 28ης Ιουνίου 2011

σχετικά με πολιτικές για τη μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

(2011/C 191/01)

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ιδίως τα άρθρα 165 και 166,

Έχοντας υπόψη την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

(1) Ο όρος «πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου» χρησιμοποιείται σε σχέση με όσους εγκαταλείπουν την εκπαίδευση και την κατάρτιση έχοντας ολοκληρώσει το πολύ έως και την κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και δεν παρακολουθούν πλέον κανένα πρόγραμμα εκπαίδευσης και κατάρτισης.

(2) Η μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου έχει ουσιαστική σημασία για την επίτευξη ορισμένων βασικών στόχων της στρατηγικής Ευρώπη 2020. Η μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου αφορά τόσο τον στόχο της «έξυπνης ανάπτυξης», μέσω της βελτίωσης των επιπέδων εκπαίδευσης και κατάρτισης, όσο και τον στόχο της «ανάπτυξης χωρίς αποκλεισμούς», μέσω της αντιμετώπισης ενός από τους κυριότερους παράγοντες κινδύνου που οδηγούν στην ανεργία, τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό. Για τον λόγο αυτό, η στρατηγική Ευρώπη 2020 περιλαμβάνει στους πρωταρχικούς της στόχους τη μείωση του ποσοστού της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου έως το 2020 σε επίπεδο χαμηλότερο του 10 %, από το 14,4 % στο οποίο βρισκόταν το 2009. Τα κράτη μέλη έχουν αναλάβει να καθορίσουν εθνικούς στόχους, λαμβάνοντας υπόψη το σχετικό σημείο εκκίνησής τους και τις συνθήκες που επικρατούν στο εσωτερικό τους.

(3) Στις κατευθυντήριες γραμμές για τις πολιτικές απασχόλησης των κρατών μελών, που περιλαμβάνονται στην απόφαση 2010/70/ΕΕ του Συμβουλίου [1], για την εφαρμογή της στρατηγικής Ευρώπη 2020 τα κράτη μέλη καλούνται να καταβάλουν κάθε αναγκαία προσπάθεια για την πρόληψη της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου.

(4) Η εμβληματική πρωτοβουλία «Μια ευρωπαϊκή πλατφόρμα κατά της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού» διαμορφώνει ένα πλαίσιο δράσης για τη διασφάλιση της κοινωνικής και της εδαφικής συνοχής, με ιδιαίτερη έμφαση στη διακοπή του κύκλου της μειονεξίας και την επιτάχυνση της προληπτικής δράσης. Η πρωτοβουλία αυτή αφορά τον πρωταρχικό στόχο της στρατηγικής Ευρώπη 2020 που προβλέπει την έξοδο τουλάχιστον 20 εκατομμυρίων ανθρώπων από τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό κατά την επόμενη δεκαετία.

(5) Στόχος της εμβληματικής πρωτοβουλίας «Νεολαία σε κίνηση» στο πλαίσιο της στρατηγικής Ευρώπη 2020 είναι «να ενισχυθούν οι επιδόσεις και η ελκυστικότητα των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης της Ευρώπης σε διεθνές επίπεδο και να βελτιωθεί η συνολική ποιότητα σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης και κατάρτισης στην ΕΕ, συνδυάζοντας αριστεία και ισότητα μέσα από την προώθηση της κινητικότητας των σπουδαστών και των εκπαιδευομένων και τη βελτίωση της κατάστασης των νέων στον τομέα της απασχόλησης».

(6) Τα συμπεράσματα του Συμβουλίου της 5ης και 6ης Μαΐου 2003 σχετικά με τα επίπεδα αναφοράς μέσων ευρωπαϊκών επιδόσεων στην εκπαίδευση και την κατάρτιση (benchmarks) ανέφεραν ότι το μερίδιο όσων εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο θα πρέπει να μειωθεί σε επίπεδο χαμηλότερο του 10 % έως το 2010, ορίζοντας ως άτομα που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο τα άτομα ηλικίας 18-24 ετών που έχουν ολοκληρώσει το πολύ έως και την κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και δεν παρακολουθούν πλέον κανένα πρόγραμμα εκπαίδευσης και κατάρτισης. Ο στόχος αυτός δεν επιτεύχθηκε. Ένας στους επτά νέους εγκαταλείπει σήμερα την εκπαίδευση και την κατάρτιση προτού ολοκληρώσει την ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

[1] ΕΕ L 308 της 24.11.2010, σ. 46.

(7) Το ψήφισμα του Συμβουλίου, της 15ης Νοεμβρίου 2007, για τις «νέες δεξιότητες για νέες θέσεις εργασίας» [1] επισήμανε την ανάγκη να αυξηθούν τα γενικά επίπεδα δεξιοτήτων και να δοθεί προτεραιότητα στην εκπαίδευση και την κατάρτιση όσων αντιμετωπίζουν κίνδυνο οικονομικού και κοινωνικού αποκλεισμού και, ιδιαίτερα, των ατόμων που έχουν εγκαταλείψει πρόωρα το σχολείο. Υπογράμμιζε δε την ανάγκη να παρέχεται επαγγελματική καθοδήγηση και ατομικά προγράμματα κατάρτισης σε όσους αναζητούν εργασία και να αναπτυχθεί η επικύρωση των μαθησιακών αποτελεσμάτων που αποκτώνται μέσω της επίσημης, της ανεπίσημης και της άτυπης μάθησης.

(8) Τα συμπεράσματα του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2008, σχετικά με τη μάθηση των ενηλίκων αναγνωρίζουν τον ρόλο που έχει η μάθηση των ενηλίκων στην αντιμετώπιση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου, καθώς δίνει μια δεύτερη ευκαιρία σε όσους ενηλικιώνονται χωρίς να έχουν αποκτήσει τυπικά προσόντα, με έμφαση κυρίως στις βασικές δεξιότητες, τις δεξιότητες ΤΠ και την εκμάθηση γλωσσών.

(9) Στα συμπεράσματά του της 12ης Μαΐου 2009 σχετικά με ένα στρατηγικό πλαίσιο για την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης ("ΕΚ 2020"), το Συμβούλιο συμφώνησε ότι το ποσοστό όσων εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση θα πρέπει έως το 2020 να είναι χαμηλότερο από 10%.

(10) Στα συμπεράσματα του Συμβουλίου, της 26ης Νοεμβρίου 2009, σχετικά με την εκπαίδευση παιδιών μεταναστών επισημαίνεται ότι, ενώ μεγάλος αριθμός παιδιών μεταναστών ακολουθούν επιτυχή πορεία στην εκπαίδευση, οι μαθητές που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών έχουν κατά κανόνα περισσότερες πιθανότητες να εγκαταλείψουν πρόωρα το σχολείο. Το μέσο ποσοστό πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου στην Ένωση από τα παιδιά μεταναστών είναι διπλάσιο από το αντίστοιχο ποσοστό των αυτοχθόνων μαθητών. Από τα διαθέσιμα στοιχεία προκύπτει ότι η πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου είναι ακόμα υψηλότερη στον πληθυσμό των Ρομά.

(11) Τον Μάιο του 2010, το Συμβούλιο συμφώνησε, στα συμπεράσματά του σχετικά με την κοινωνική διάσταση της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, ότι για την επιτυχή πρόληψη της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου πρέπει να αποκτήσουμε γνώσεις σχετικά με τις ομάδες που διατρέχουν κίνδυνο εγκατάλειψης της εκπαίδευσης σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο, καθώς και να αναπτύξουμε συστήματα για τον έγκαιρο εντοπισμό των ατόμων που διατρέχουν τέτοιον κίνδυνο· κατέληξε δε στο συμπέρασμα ότι πρέπει να εφαρμοστούν ολοκληρωμένες και διατομεακές στρατηγικές που να περιλαμβάνουν φάσμα σχολικών και συστημικών πολιτικών για την αντιμετώπιση των διαφόρων παραγόντων που οδηγούν στην πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου.

(12) Οι λόγοι για την πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου διαφέρουν σημαντικά από χώρα σε χώρα, καθώς και εντός των περιφερειών. Οι πολιτικές για τη μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου πρέπει να προσαρμοστούν στην ειδική κατάσταση που επικρατεί σε τοπικό, περιφερειακό ή εθνικό επίπεδο· δεν υπάρχει μία και μοναδική λύση για όλα τα κράτη μέλη.

(13) Παρά τις διαφορές που παρατηρούνται μεταξύ των χωρών και των περιφερειών, υπάρχουν αδιάσειστα στοιχεία σε όλα τα κράτη μέλη που δείχνουν ότι περισσότερο πλήττονται οι λιγότερο ευνοημένες και οι ευπαθείς ομάδες. Επιπλέον, το μερίδιο των νέων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες επί του συνόλου των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση είναι συγκριτικώς υπερβολικά υψηλό. Η πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου προκαλείται από την κοινωνική μειονεξία αλλά και διαιωνίζει τον κίνδυνο του κοινωνικού αποκλεισμού.

(14) Τηρουμένης πλήρως της αρχής της επικουρικότητας, ένα ευρωπαϊκό πλαίσιο για ολοκληρωμένες πολιτικές σχετικά με την πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου μπορεί να βοηθήσει τα κράτη μέλη να αναθεωρήσουν τις υπάρχουσες πολιτικές, να αναπτύξουν τα δικά τους εθνικά προγράμματα μεταρρυθμίσεων στο πλαίσιο της στρατηγικής Ευρώπη 2020 και να εφαρμόσουν στρατηγικές με ισχυρό αντίκτυπο και καλή σχέση κόστους-οφέλους. Μπορεί επίσης να αποτελέσει τη βάση για συνεργασία μέσω της ανοιχτής μεθόδου συντονισμού και εστιακό σημείο για τη χρήση των χρηματοδοτικών εργαλείων της Ένωσης.

(15) Για να αποδώσουν καρπούς οι εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις απαιτείται χρόνος. Προκειμένου να υπάρξει μείωση του ποσοστού της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου μέσα στην επόμενη δεκαετία και να επιτευχθεί ο στόχος της Ευρώπης 2020, πρέπει να εφαρμοστούν το συντομότερο δυνατόν ολοκληρωμένες και διατομεακές στρατηγικές για την πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου,

ΣΥΝΙΣΤΑ ΣΤΑ ΚΡΑΤΗ ΜΕΛΗ:

Να χρησιμοποιήσουν το πλαίσιο που παρατίθεται στο παράρτημα της παρούσας σύστασης, ανάλογα με τις συνθήκες που επικρατούν στο εσωτερικό τους, προκειμένου:

1) να εντοπίσουν τους βασικούς παράγοντες που οδηγούν στην πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου και να παρακολουθούν τα χαρακτηριστικά του φαινομένου σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, ως το θεμέλιο στοχοθετημένων και αποτελεσματικών τεκμηριωμένων πολιτικών,

2) να εξασφαλίσουν τη θέσπιση ολοκληρωμένων στρατηγικών για την πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου πριν από το τέλος του 2012 και την εφαρμογή τους σύμφωνα με τις εθνικές προτεραιότητες και τους στόχους της στρατηγικής Ευρώπη 2020. Οι ολοκληρωμένες στρατηγικές πρέπει να περιλαμβάνουν μέτρα πρόληψης, μέτρα παρέμβασης και μέτρα αντιστάθμισης, με την τελευταία κατηγορία μέτρων να στοχεύει στην επανένταξη των ατόμων που εγκαταλείπουν την εκπαίδευση,

3) να διασφαλίσουν ότι οι εν λόγω στρατηγικές περιλαμβάνουν κατάλληλα μέτρα για τις ομάδες που αντιμετωπίζουν αυξημένο κίνδυνο πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου στα κράτη μέλη, όπως τα παιδιά από κοινωνικοοικονομικά μειονεκτικό περιβάλλον, τα παιδιά των μεταναστών και των Ρομά, καθώς και τα παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες,

4) να διασφαλίσουν ότι οι εν λόγω στρατηγικές καλύπτουν με συνεκτικό τρόπο τόσο τη γενική και την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, όσο και τις προκλήσεις που αφορούν ειδικά καθεμιά εξ αυτών,

5) να ενσωματώσουν μέτρα που να στηρίζουν τη μείωση των ποσοστών της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου σε σχετικές πολιτικές απευθυνόμενες στα παιδιά και τους νέους, και να συντονίσουν τις δραστηριότητες μεταξύ των διαφόρων τομέων πολιτικής,

[1] ΕΕ C 290 της 4.12.2007, σ. 1.

6) αναγνωρίζοντας τον βασικό ρόλο που διαδραματίζουν οι δάσκαλοι και οι καθηγητές, οι διευθυντές των σχολείων και το λοιπό εκπαιδευτικό προσωπικό, να εξασφαλίσουν τη συμμετοχή όλων των σχετικών ενδιαφερόμενων μερών στα εν λόγω μέτρα και δραστηριότητες, ώστε να παρέχεται βοήθεια στα άτομα που αντιμετωπίζουν κίνδυνο πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου, καθώς και σε όσους το έχουν ήδη εγκαταλείψει.

ΚΑΛΕΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

1) στο πλαίσιο του στρατηγικού πλαισίου ΕΚ 2020, να συμβάλει στις προσπάθειες των κρατών μελών, παρακολουθώντας τις εξελίξεις στα διάφορα εκπαιδευτικά επίπεδα στα κράτη μέλη με σκοπό τον εντοπισμό τάσεων,

2) να υποστηρίξει τις στρατηγικές των κρατών μελών μέσω της ανταλλαγής εμπειριών και ορθών πρακτικών και να διευκολύνει την αλληλοδιδαχή, τη δικτύωση και τον πειραματισμό με καινοτόμες προσεγγίσεις ανάμεσα στα κράτη μέλη όσον αφορά μέτρα για τη μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου και τη βελτίωση των εκπαιδευτικών αποτελεσμάτων των παιδιών από ομάδες που αντιμετωπίζουν κίνδυνο πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου,

3) να συμπεριλάβει μέτρα για την υποστήριξη της μείωσης των ποσοστών πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου σε όλες τις σχετικές δράσεις της Ένωσης που απευθύνονται σε παιδιά και σε νέους ενήλικες,

4) να υποστηρίξει την ανάπτυξη αποτελεσματικών πολιτικών για την καταπολέμηση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου με τη δρομολόγηση συγκριτικών μελετών και ερευνών, και να ενθαρρύνει τη συνεργασία ανάμεσα στα κράτη μέλη στον συγκεκριμένο τομέα,

5) να μεριμνήσει, σε συνεργασία με τα κράτη μέλη και με την επιφύλαξη των διαπραγματεύσεων σχετικά με το μελλοντικό δημοσιονομικό πλαίσιο, ώστε τα προγράμματα της Ένωσης στους τομείς της διά βίου μάθησης, της νεολαίας και της έρευνας, καθώς και τα ευρωπαϊκά διαρθρωτικά ταμεία, να υποστηρίζουν και να βοηθούν την εφαρμογή των στρατηγικών των κρατών μελών για την πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου,

6) να υποβάλει ανά τακτά διαστήματα στοιχεία σχετικά με την επίτευξη του στόχου της στρατηγικής Ευρώπη 2020 και την εφαρμογή των στρατηγικών των κρατών μελών για την πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου μέσω της ετήσιας επισκόπησης της ανάπτυξης και στο πλαίσιο των εκθέσεων που υποβάλλονται δυνάμει του στρατηγικού πλαισίου ΕΚ 2020 ευρωπαϊκής συνεργασίας στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης.

Λουξεμβούργο, 28 Ιουνίου 2011.

Για το Συμβούλιο

Ο Πρόεδρος

FAZEKAS S.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΜΕΙΩΣΗΣ ΤΗΣ ΠΡΟΩΡΗΣ ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΨΗΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Οι στρατηγικές για την πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου πρέπει να βασίζονται σε ανάλυση — σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο — των συνθηκών που οδηγούν στο φαινόμενο, καθώς τα μέσα ποσοστά συχνά κρύβουν τις μεγάλες διαφορές που υπάρχουν μεταξύ των διαφόρων περιφερειών ή χωρών. Τα άτομα που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο αποτελούν μια ετερογενή ομάδα και οι λόγοι για τους οποίους ο καθένας εγκαταλείπει πρόωρα την εκπαίδευση διαφέρουν σημαντικά. Το οικογενειακό περιβάλλον και ευρύτερες κοινωνικοοικονομικές συνθήκες, όπως η έλξη από την αγορά εργασίας, αποτελούν σημαντικούς παράγοντες. Ο αντίκτυπός τους επηρεάζεται από τη δομή του συστήματος εκπαίδευσης και κατάρτισης, τις διαθέσιμες μαθησιακές ευκαιρίες και το μαθησιακό περιβάλλον. Ο συντονισμός των πολιτικών που αφορούν την ευημερία των παιδιών και των νέων, την κοινωνική ασφάλεια, την απασχόληση των νέων και τις μελλοντικές προοπτικές σταδιοδρομίας διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου.

1. **Εντοπισμός των κυρίων παραγόντων και παρακολούθηση**

Η πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου οφείλεται σε πολυσύνθετες και ποικίλες αιτίες, αλλά συχνά συνδέεται με την κοινωνικοοικονομική μειονεξία, το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, την αποξένωση από την εκπαίδευση και την κατάρτιση ή τις χαμηλές σχολικές επιδόσεις, την έλξη από την αγορά εργασίας και/ή έναν συνδυασμό κοινωνικών, συναισθηματικών και εκπαιδευτικών προβλημάτων που θέτουν τα άτομα σε κίνδυνο πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου.

Πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το είδος της εκπαίδευσης στην οποία είναι εγγεγραμμένοι οι μαθητές. Σε ορισμένα κράτη μέλη, οι μαθητές που αντιμετωπίζουν δυσκολίες στη γενική εκπαίδευση συχνά περνούν στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση («ΕΕΚ»). Στις περιπτώσεις αυτές, τα επαγγελματικά σχολεία επωμίζονται μια ιδιαίτερη ευθύνη και πρόκληση όσον αφορά τη μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου. Οι τεκμηριωμένες πολιτικές απαιτούν να δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στις επιδόσεις ανά κλάδο εκπαίδευσης ή κατάρτισης.

Για την κατάρτιση τεκμηριωμένων και αποδοτικών σε σχέση με το κόστος πολιτικών όσον αφορά την καταπολέμηση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου πρέπει να συγκεντρώνονται και να διατηρούνται δεδομένα σχετικά με το φαινόμενο, ώστε να καθίσταται δυνατή η ανάλυσή του σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο. Στα δεδομένα αυτά μπορεί να περιλαμβάνονται πληροφορίες σχετικά με τα ποσοστά πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου, τη μετάβαση από το ένα εκπαιδευτικό επίπεδο στο άλλο, το ποσοστό εγγραφής και το ποσοστό ολοκλήρωσης της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, καθώς και τα φαινόμενα της κατ' επανάληψη απουσίας από τα μαθήματα και της αποφυγής του σχολείου.

— Η συλλογή πληροφοριών θα μπορούσε να επιτρέψει την ανάλυση των βασικών αιτιών στις οποίες οφείλεται η πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου σε σχέση με τις διάφορες ομάδες μαθητών, τα σχολεία, τα είδη των ιδρυμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης, τους δήμους ή τις περιφέρειες.

— Ο συνδυασμός δεδομένων σχετικών με την πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου και δεδομένων που αφορούν το ευρύτερο πλαίσιο, π.χ. πληροφοριών για τις κοινωνικοοικονομικές συνθήκες, μπορεί να βοηθήσει στη στόχευση των μέτρων και των πολιτικών. Προς την κατεύθυνση αυτή μπορεί επίσης να συμβάλουν η συγκέντρωση και η ανάλυση πληροφοριών για τους λόγους που ωθούν τα άτομα στην πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου, καθώς και για τις προοπτικές απασχόλησης και σταδιοδρομίας τους.

— Η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας των υφιστάμενων μέτρων πολιτικής για τη μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου αποτελεί σημαντική βάση για τη βελτίωση των στρατηγικών και των προγραμμάτων με σκοπό την αύξηση των ευκαιριών σχολικής επιτυχίας των μαθητών.

2. **Πλαίσιο πολιτικής**

Οι ολοκληρωμένες στρατηγικές για την πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου περιλαμβάνουν συνδυασμό πολιτικών, συντονισμό μεταξύ διάφορων τομέων πολιτικής και ενσωμάτωση μέτρων για την υποστήριξη της μείωσης της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου σε όλες τις σχετικές πολιτικές που απευθύνονται στα παιδιά και τους νέους. Πρόκειται κυρίως — πέρα από τις εκπαιδευτικές πολιτικές που προωθούν σχολικά συστήματα υψηλής ποιότητας — για την κοινωνική πολιτική και τις πολιτικές για τις υπηρεσίες στήριξης, την απασχόληση, τη νεολαία, την οικογένεια και την ένταξη. Εξίσου σημαντικός είναι ο οριζόντιος συντονισμός μεταξύ των διάφορων φορέων και ο κάθετος συντονισμός μεταξύ των διάφορων επιπέδων κυβέρνησης. Οι στρατηγικές για την πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου θα πρέπει να περιλαμβάνουν στοιχεία πρόληψης, παρέμβασης και αντιστάθμισης. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να επιλέξουν τις λεπτομερείς συνιστώσες των στρατηγικών τους με βάση τις ιδιαίτερες συνθήκες και τη γενικότερη κατάσταση που επικρατεί στο εσωτερικό τους.

2.1. ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΠΡΟΛΗΨΗΣ στοχεύουν στη μείωση του κινδύνου της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου προτού να εμφανιστούν τα προβλήματα. Τα μέτρα αυτά βελτιστοποιούν την παροχή εκπαίδευσης και κατάρτισης με σκοπό την υποστήριξη της βελτίωσης των μαθησιακών αποτελεσμάτων και την άρση των εμποδίων στην εκπαιδευτική επιτυχία.

Σκοπός των πολιτικών αυτών είναι να θέσουν νωρίς στέρεα θεμέλια ώστε τα παιδιά να αναπτύσσουν τις δυνατότητές τους και να ενσωματώνονται καλά στο σχολείο. Στις πολιτικές πρόληψης θα μπορούσαν να περιλαμβάνονται τα εξής:

1) Η παροχή εκπαίδευσης και φροντίδας υψηλής ποιότητας στην πρώιμη παιδική ηλικία είναι ωφέλιμη για όλα τα παιδιά και έχει ιδιαίτερη σημασία για όσα προέρχονται από μειονεκτικά περιβάλλοντα, όπως τα παιδιά των μεταναστών ή των Ρομά. Ενισχύει την φυσική ευεξία, την κοινωνική και συναισθηματική ανάπτυξη, τις γλωσσικές και τις βασικές γνωστικές δεξιότητες. Οι σχετικές υπηρεσίες πρέπει να είναι υψηλής ποιότητας, οικονομικά προσιτές, επαρκώς στελεχωμένες και προσβάσιμες για τις οικογένειες που προέρχονται από μειονεκτικά περιβάλλοντα.

Οι πολιτικές αυτές αφορούν την οργάνωση των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης, τους πόρους που διατίθενται στα σχολεία και τη διαθεσιμότητα, τη διαπερατότητα και την ευελιξία των εκπαιδευτικών κατευθύνσεων. Αφορούν επίσης τις διαφορές μεταξύ των φύλων και την υποστήριξη των παιδιών από μειονεκτικά περιβάλλοντα ή με διαφορετική μητρική γλώσσα.

2) Η αύξηση της εκπαιδευτικής προσφοράς με τη παροχή ευκαιριών εκπαίδευσης και κατάρτισης πέραν της ηλικίας της υποχρεωτικής εκπαίδευσης μπορεί να επηρεάσει τη συμπεριφορά των νέων και των οικογενειών τους και να οδηγήσει σε υψηλότερα ποσοστά ολοκλήρωσης της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

3) Η προώθηση ενεργών πολιτικών για την εξάλειψη των διαχωρισμών και η παροχή πρόσθετης υποστήριξης στα σχολεία που βρίσκονται σε μειονεκτούσες περιοχές ή έχουν μεγάλο αριθμό μαθητών από κοινωνικοοικονομικώς μειονεκτικά περιβάλλοντα τα βοηθούν να διαφοροποιούν την κοινωνική τους σύνθεση και να ενισχύουν την εκπαιδευτική τους προσφορά. Με τον τρόπο αυτό βελτιώνονται οι εκπαιδευτικές επιδόσεις των μαθητών από κοινωνικοοικονομικώς μειονεκτικά περιβάλλοντα και μειώνεται ο κίνδυνος πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου.

4) Η έμφαση στην αξία της γλωσσικής πολυμορφίας και η υποστήριξη των παιδιών με διαφορετική μητρική γλώσσα ώστε να βελτιώνουν τις γνώσεις τους όσον αφορά τη γλώσσα διδασκαλίας και, όπου ενδείκνυται, τη μητρική τους γλώσσα, καθώς και η υποστήριξη των εκπαιδευτικών ώστε να μπορούν να διδάσκουν παιδιά με διαφορετικά επίπεδα γλωσσικής ικανότητας, μπορούν να βελτιώσουν τις εκπαιδευτικές επιδόσεις των παιδιών από οικογένειες μεταναστών και να μειώσει τον κίνδυνο πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου.

5) Η ενίσχυση της συμμετοχής των γονέων, η ενδυνάμωση της συνεργασίας τους με το σχολείο και η δημιουργία συμπράξεων μεταξύ σχολείων και γονέων μπορεί να δώσουν περισσότερα κίνητρα μάθησης στους μαθητές.

6) Η αύξηση της ευελιξίας και της διαπερατότητας των εκπαιδευτικών κατευθύνσεων, για παράδειγμα με την προσφορά ανεξάρτητων ενοτήτων μαθημάτων ή την εναλλαγή σχολείου και εργασίας, στηρίζει ιδίως τους μαθητές με χαμηλότερες ακαδημαϊκές επιδόσεις και μπορεί να τους παροτρύνει να συνεχίσουν την εκπαίδευση και την κατάρτισή τους σε προγράμματα που ανταποκρίνονται καλύτερα στις ανάγκες και τις ικανότητές τους. Συμβάλλει επίσης στην αντιμετώπιση αιτιών της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου που συνδέονται με το φύλο, όπως η πρόωρη ένταξη στην αγορά εργασίας ή η εγκυμοσύνη στην εφηβική ηλικία. Επιπλέον, ο περιορισμός της παραμονής στην ίδια τάξη και η αντικατάστασή της από πιο ευέλικτη ατομική υποστήριξη έχει δείξει ότι σχετίζεται με τη μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου.

7) Η ενίσχυση της παροχής υψηλής ποιότητας κατευθύνσεων επαγγελματικής εκπαίδευσης και η αύξηση της ελκυστικότητας και της ευελιξίας τους προσφέρει αξιόπιστες εναλλακτικές λύσεις στους μαθητές που κινδυνεύουν να εγκαταλείψουν το σχολείο. Η παροχή ΕΕΚ καλά ενσωματωμένης στα συνολικά συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης προσφέρει εναλλακτικές κατευθύνσεις για την πρόσβαση στην ανώτερη δευτεροβάθμια και την τριτοβάθμια εκπαίδευση.

8) Η ενίσχυση του δεσμού μεταξύ των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης και του τομέα της απασχόλησης, προκειμένου να δοθεί έμφαση στα οφέλη της ολοκλήρωσης της εκπαίδευσης για την απασχολησιμότητα στο μέλλον. Αυτό θα μπορούσε να γίνεται με την μορφή πρακτικής άσκησης ή με μεγαλύτερη συμμετοχή των εργοδοτών στα σχολεία.

2.2. ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ έχουν στόχο να αποτρέψουν την πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου με τη βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης και της κατάρτισης στο επίπεδο των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, τη λήψη μέτρων μόλις εμφανίζονται τα πρώτα προειδοποιητικά σημάδια και την παροχή στοχοθετημένης υποστήριξης στους μαθητές ή σε ομάδες μαθητών που διατρέχουν κίνδυνο πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου. Οι πολιτικές αυτές αφορούν όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης, από τη νηπιακή εκπαίδευση και φροντίδα έως την ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Στο επίπεδο των σχολείων ή των ιδρυμάτων κατάρτισης, οι στρατηγικές κατά της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου ενσωματώνονται σε μια γενικότερη πολιτική για τη σχολική ανάπτυξη. Σκοπός είναι να δημιουργηθεί ένα θετικό μαθησιακό περιβάλλον, να ενισχυθούν η παιδαγωγική ποιότητα και η καινοτομία, να αναβαθμιστεί η ικανότητα του διδακτικού προσωπικού να διαχειρίζεται την κοινωνική και πολιτιστική ποικιλομορφία και να αναπτυχθούν προσεγγίσεις για την καταπολέμηση της βίας και του εκφοβισμού. Στις πολιτικές παρέμβασης θα μπορούσαν να περιλαμβάνονται τα εξής:

1) Η μετατροπή των σχολείων σε κοινότητες μάθησης που βασίζονται σε ένα κοινό όραμα όλων των φορέων για τη σχολική ανάπτυξη, αξιοποιούν την πείρα και τις γνώσεις όλων και προσφέρουν ένα περιβάλλον απαλλαγμένο από προκαταλήψεις και άνετο, το οποίο αποτελεί πηγή έμπνευσης, ώστε να ενθαρρύνονται οι νέοι να παραμένουν στην εκπαίδευση και την κατάρτιση.

2) Η ανάπτυξη συστημάτων έγκαιρης προειδοποίησης για τους μαθητές που αντιμετωπίζουν κίνδυνο, η οποία μπορεί να βοηθήσει στη λήψη αποτελεσματικών μέτρων πριν εκδηλωθούν προβλήματα, πριν οι μαθητές αρχίσουν να αποξενώνονται από το σχολείο ή να απουσιάζουν αδικαιολόγητα από τα μαθήματα και, εν τέλει, πριν να εγκαταλείψουν το σχολείο.

3) Η διασύνδεση με γονείς και άλλους εξωσχολικούς παράγοντες, όπως οι υπηρεσίες της τοπικής κοινωνίας, οι οργανώσεις που εκπροσωπούν μετανάστες ή μειονότητες, οι αθλητικοί ή πολιτιστικοί σύλλογοι ή οι οργανώσεις εργοδοτών και οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, η οποία επιτρέπει την εξεύρεση ολιστικών λύσεων που βοηθούν τους μαθητές που κινδυνεύουν να εγκαταλείψουν το σχολείο και διευκολύνει την πρόσβαση σε φορείς εξωτερικής υποστήριξης, π.χ. ψυχολόγους, κοινωνικούς λειτουργούς και διοργανωτές δραστηριοτήτων για νέους, καθώς και πολιτιστικές και κοινοτικές υπηρεσίες. Σε αυτό μπορούν να συνεισφέρουν διαμεσολαβητές από την τοπική κοινωνία που είναι σε θέση να στηρίξουν την επικοινωνία και να μειώσουν τη δυσπιστία.

4) Η υποστήριξη και η ενδυνάμωση των εκπαιδευτικών στο έργο τους όσον αφορά τους μαθητές που αντιμετωπίζουν κίνδυνο εγκατάλειψης του σχολείου, οι οποίες αποτελούν προϋπόθεση για την επιτυχία των μέτρων σε σχολικό επίπεδο. Η αρχική κατάρτιση των εκπαιδευτικών και η συνεχής επαγγελματική εξέλιξη των εκπαιδευτικών και των διευθυντών σχολείων τούς βοηθάει να αντιμετωπίζουν τη διαφορετικότητα στη σχολική αίθουσα, να στηρίζουν τους μαθητές από κοινωνικοοικονομικώς μειονεκτικά περιβάλλοντα και να επιλύουν δύσκολες καταστάσεις διδασκαλίας.

5) Οι εξωσχολικές δραστηριότητες, καθώς και οι καλλιτεχνικές, πολιτιστικές και αθλητικές δραστηριότητες, οι οποίες μπορούν να αυξήσουν την αυτοεκτίμηση των μαθητών που αντιμετωπίζουν κίνδυνο πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου και να ενισχύσουν την αντοχή τους έναντι των μαθησιακών δυσκολιών που αντιμετωπίζουν.

Οι πολιτικές παρέμβασης σε ατομικό επίπεδο στοχεύουν στην παροχή ενός συνόλου μηχανισμών υποστήριξης των μαθητών που κινδυνεύουν να εγκαταλείψουν το σχολείο, με δυνατότητα προσαρμογής στις ανάγκες του κάθε μαθητή. Οι πολιτικές αυτές επικεντρώνονται τόσο στην προσωπική ανάπτυξη, ώστε να ενισχύεται η αντοχή των μαθητών που κινδυνεύουν να εγκαταλείψουν το σχολείο, όσο και στην αντιμετώπιση συγκεκριμένων δυσκολιών που μπορεί να είναι κοινωνικής, γνωστικής ή συναισθηματικής φύσης.

1) Η καθοδήγηση βοηθάει τον κάθε μαθητή να αντεπεξέρχεται σε συγκεκριμένες ακαδημαϊκές, κοινωνικές ή προσωπικές δυσκολίες. Οι μαθητές λαμβάνουν στοχευμένη στήριξη είτε σε ατομικό επίπεδο (ατομική καθοδήγηση) είτε σε μικρές ομάδες (συλλογική διδασκαλία), η οποία παρέχεται συχνά από εκπαιδευτικούς, φορείς της τοπικής κοινωνίας ή συνομηλίκους τους.

2) Η προσαρμογή της διδασκαλίας στις ανάγκες των μαθητών, η ενίσχυση των εξατομικευμένων προσεγγίσεων μάθησης και η παροχή στήριξης σε μαθητές που κινδυνεύουν να εγκαταλείψουν το σχολείο τούς βοηθούν να προσαρμόζονται στις απαιτήσεις της επίσημης εκπαίδευσης και να υπερπηδούν τα εμπόδια που δημιουργεί το σύστημα εκπαίδευσης και κατάρτισης και μπορούν ως εκ τούτου να συμβάλουν ώστε να περιοριστεί η παραμονή στην ίδια τάξη.

3) Η ενίσχυση της καθοδήγησης και της συμβουλευτικής υποστηρίζει τις επιλογές σταδιοδρομίας των μαθητών και τη μετακίνηση εντός του εκπαιδευτικού συστήματος ή τη μετάβαση από την εκπαίδευση στην απασχόληση. Περιορίζει τη λήψη ακατάλληλων αποφάσεων που βασίζονται σε ψευδείς προσδοκίες ή ανεπαρκείς πληροφορίες. Βοηθάει τους νέους να κάνουν επιλογές που ανταποκρίνονται στις φιλοδοξίες τους, τα προσωπικά τους ενδιαφέροντα και τα ταλέντα τους.

4) Μέριμνα ώστε να αποκτούν πρόσβαση σε κατάλληλη οικονομική υποστήριξη οι νέοι που βρίσκονται σε οικονομική κατάσταση δυνάμενη να τους ωθήσει να εγκαταλείψουν το σχολείο. Εφόσον κρίνεται σκόπιμο, αυτού του είδους η υποστήριξη μπορεί να χορηγείται υπό προϋποθέσεις ή να συνδέεται με κοινωνικά επιδόματα.

2.3. ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΑΝΤΙΣΤΑΘΜΙΣΗΣ έχουν στόχο να βοηθούν όσους εγκατέλειψαν πρόωρα το σχολείο να επανενταχθούν στην εκπαίδευση, προσφέροντάς τους δυνατότητες να επιστρέψουν στην εκπαίδευση και την κατάρτιση και να αποκτήσουν τα τυπικά προσόντα που δεν μπόρεσαν να αποκτήσουν. Στις πολιτικές αντιστάθμισης θα μπορούσαν να περιλαμβάνονται οι εξής:

1) Τα επιτυχή εκπαιδευτικά προγράμματα δεύτερης ευκαιρίας, τα οποία παρέχουν μαθησιακά περιβάλλοντα που ανταποκρίνονται στις ιδιαίτερες ανάγκες όσων έχουν εγκαταλείψει πρόωρα το σχολείο, αναγνωρίζουν την μάθηση που έλαβαν στο παρελθόν και υποστηρίζουν την ευημερία τους. Τα προγράμματα αυτά διαφέρουν από εκείνα των σχολείων τόσο στις οργανωτικές όσο και στις παιδαγωγικές προσεγγίσεις και χαρακτηρίζονται συχνά από μικρές μαθησιακές ομάδες, εξατομικευμένη, κατάλληλη προς την ηλικία και καινοτόμο μάθηση και ευέλικτες εκπαιδευτικές κατευθύνσεις. Τα προγράμματα αυτά θα πρέπει, όσον το δυνατόν περισσότερο, να είναι ευκόλως προσβάσιμα και δωρεάν.

2) Διάφορες οδοί για την επιστροφή στο κεντρικό σύστημα εκπαίδευσης και κατάρτισης, οι οποίες είναι σημαντικό να προσφέρονται. Στη γεφύρωση του χάσματος μεταξύ της προηγούμενης σχολικής αποτυχίας και της επανένταξης στο κεντρικό σύστημα εκπαίδευσης μπορούν να συμβάλουν μαθήματα για τη διευκόλυνση της μετάβασης με ισχυρή έμφαση στην καθοδήγηση.

3) Η αναγνώριση και η επικύρωση της προηγούμενης μάθησης, συμπεριλαμβανομένων των ικανοτήτων που αποκτήθηκαν στο πλαίσιο μη τυπικής ή ανεπίσημης μάθησης, οι οποίες βελτιώνουν την εμπιστοσύνη και την αυτοεκτίμηση των νέων και διευκολύνουν την επανένταξη τους στην εκπαίδευση. Μπορούν να τους παροτρύνουν να συνεχίσουν την εκπαίδευση και την κατάρτισή τους και τους βοηθούν να εντοπίσουν τα ταλέντα τους και να κάνουν καλύτερες επιλογές σταδιοδρομίας.

4) Η στοχευμένη ατομική υποστήριξη, η οποία περιλαμβάνει την κοινωνική, οικονομική, εκπαιδευτική και ψυχολογική υποστήριξη των νέων που αντιμετωπίζουν δυσκολίες. Είναι ιδιαίτερα σημαντική για τους νέους που βρίσκονται σε κατάσταση σοβαρής κοινωνικής ή συναισθηματικής δυσχέρειας που δεν τους επιτρέπει να συνεχίσουν την εκπαίδευση ή την κατάρτισή τους.